

REKO-manualen

Vägledning för validering av reell kompetens på högskolor och universitet

Framtagen i samverkan mellan:

Validering Väst

Innehåll

REKO-manualen.....	1
INLEDNING OCH BAKGRUND.....	3
BEGREPP/DEFINITIONER	4
ETISKA PRINCIPER, FÖRHÅLLNINGSSÄTT OCH KVALITET	6
Etiska principer och förhållningssätt	6
Kvalitetsarbete	7
METODSTÖD FÖR VALIDERING AV REELL KOMPETENS	9
Valideringsprocessen.....	9
Kartläggning.....	10
Bedömning	11
VALIDERING - BEHÖRIGHET.....	13
Roller	13
Valideringsprocessen behörighet.....	14
VALIDERING - TILLGODORÄKNANDE	15
Roller	15
Valideringsprocessen tillgodoräknande	16
BEDÖMNING OCH ERKÄNNANDE AV UTLÄNDSK UTBILDNING	18

INLEDNING OCH BAKGRUND

Valideringsförordningen definierar validering som *En strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunskaper oberoende av hur det förvärvats*. Validering utgår ifrån lärande som redan har skett.

Sedan 2016 finns Valideringsnätverk Väst, en samverkan mellan Göteborgs Universitet, Chalmers tekniska högskola, Högskolan i Borås, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst och Jönköping University kring validering och bedömning av reell kompetens. Validering Väst, som är en del av Västra Götalandsregionen, ingår också i nätverket. De har stor erfarenhet av att bygga strukturer/strategier för validering inom olika branscher och har mångårig erfarenhet inom validering och kompetensförsörjningsarbete.

Universitets- och högskolerådet, UHR, beviljade sommaren 2017 Valideringsnätverk Väst, (VnV), medel för framtagande av gemensamma former för bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande samt för utlåtande om sökande med avslutad utländsk akademisk utbildning utan fullständig dokumentation.

Under 2023 - 2024 uppdaterades REKO-manualen och anpassades till Valideringsförordningen och nya riktlinjer från UHR (Högskolornas handläggning av tillgodoräknande, en handledning), SUHF (REK 2023:2 Validering av reell kompetens) och UKÄ (Bedömning av utländsk utbildning).

REKO-manualen är framtagen för att underlätta arbetet med validering för rollerna kartläggare, bedömare och beslutsfattare. Den ska ses som ett verktyg och är inte tänkt som ett utbildningsmaterial. De som ska arbeta i dessa roller på lärosätet behöver vara kunniga inom valideringsområdet, det vill säga veta vad det innebär att kartlägga och bedöma i ett valideringssammanhang.

Rollen som vägledare är inte omnämnd specifikt, då det är en befintlig funktion i lärosätets organisation. Vägledaren bör dock alltid ingå i en validerings- och bedömningsprocess. Beroende på det enskilda lärosätets organisation kan exempelvis kartläggare och vägledare vara en och samma fysiska person.

Denna manual innehåller en översikt av de begrepp som är vedertagna inom validering och de etiska principer, förhållningssätt och kvalitetskriterier som alla involverade i valideringsprocessen behöver vara insatta i samt ett generellt metodstöd som i första hand är tänkt att vara ett stöd vid bedömning för tillgodoräknande.

Den som har en roll i valideringsprocessen kan använda arbetsgången i respektive avsnitt om behörighet och tillgodoräknande, dessa har en likartad struktur med rollbeskrivningar för respektive kartläggare, bedömare och beslutsfattare samt processöversikter.

För erkännande av utländsk utbildning finns även stöd att få på UHR:s webbplats.

BEGREPP/DEFINITIONER

I arbetet med validering av reell kompetens används en del begrepp som kan behöva definieras. Begreppsdefinitionerna bygger på Valideringsdelegationens slutbetänkande [Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande \(SOU 2019:69\)](#) och [Valideringsförordningen \(2022:1549\)](#)

Kompetens

Förmåga att använda kunskaper och färdigheter för att utföra uppgifter och lösa problem.

Formell kompetens

Formell kompetens utgörs av de betyg, intyg, certifikat, legitimation etc. som en etablerad organisation har bedömt och dokumenterat i formella termer. Den etablerade organisationen kan utgöras av t.ex. en utbildningsinstitution, en myndighet eller en branschorganisation.

Reell kompetens

Den samlade, faktiska kunskande en individ har, oberoende av hur, när och var den har utvecklats. En individs kompetens uppnås genom olika former av lärande: formellt, icke-formellt och informellt lärande. Internationellt används begreppet recognition of prior learning (RPL), direktöversatt; erkännande av tidigare lärande.

Formellt lärande

Ett lärande som äger rum inom det formella utbildningssystemet och som är tydligt utformat i termer av ämnen, områden, tid och resurser. Det formella lärandet regleras av lagar, förordningar och andra föreskrifter och syftar till betyg, examensbevis, utbildningsbevis eller motsvarande. Kvalitetssäkring i form av tillsyn och annan granskning genomförs av myndigheter.

Icke-formellt lärande

Ett avsiktligt och organiserat lärande som inte regleras av lagar, förordningen eller föreskrifter. Icke-formell kompetens förvärfvas till exempel genom studiecirkel, arbetsmarknadsutbildningar och personalutbildningar. Kan till exempel generera diplom, certifikat eller intyg. Kvalitetssäkringen varierar men kan genomföras av ansvarig organisation.

Informellt lärande

Ett (ofta oavsiktligt) lärande som inte är organiserat eller strukturerat och som kan pågå på arbetsplatsen, i hemmet, i föreningsverksamhet, i fritidsaktiviteter etcetera.

Resultat av lärande (läranderesultat, learning outcomes)

Kunskande som en individ har uppnått inom ett visst område. Det en individ vet, förstår och kan göra när en lärandeprocess, till exempel en utbildning, är avslutad.

Kunskande

Resultat av lärande i form av kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet. Inom högskola och universitet motsvarar "ansvar och självständighet" i stället "färdigheter och förmågor".

Validering

En strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunskande oberoende av hur det förvärvats.

Behörighet

Förkunskaper som krävs för att kunna antas till en utbildning. Behörighetskraven delas in i grundläggande behörighet och särskild behörighet.

Motsvarandebedömning

En motsvarandebedömning görs när en sökande bedöms ha kunskande likvärdiga de krav som ställs för behörighet, men att de kan ha uppnåtts genom annan typ av formell utbildning och/eller reell kompetens. Läs mer om motsvarandebedömning på SUHF.

Tillgodoräknande

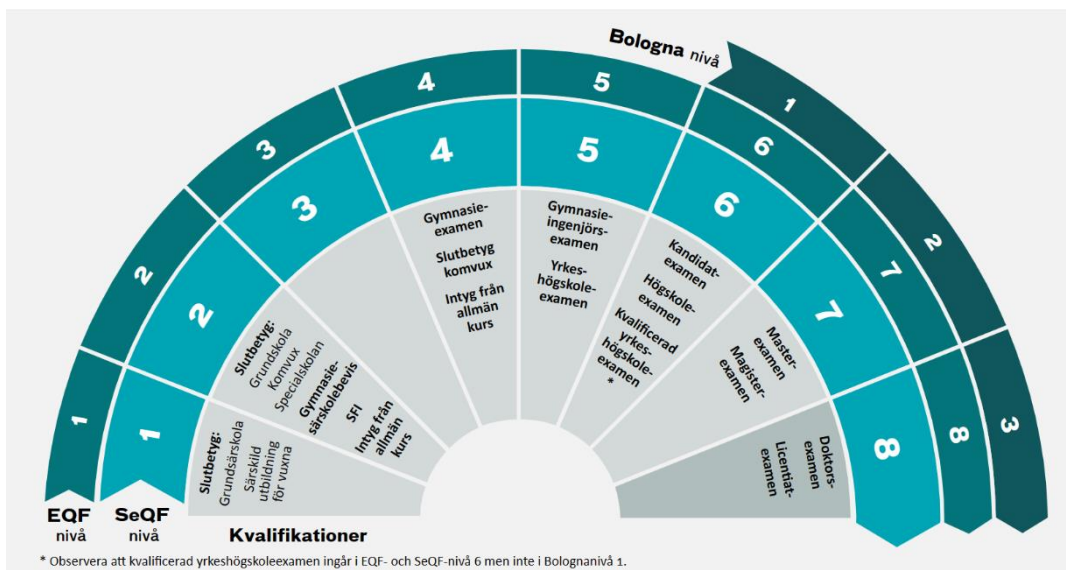
Beslut om att tidigare utbildning eller kunskaper och färdigheter som utvecklats i till exempel yrkesverksamhet får inräknas i kurs eller examen. Utgör ett erkännande av kunskande som en individ redan besitter.

SeQF

Den svenska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (2015:545) bygger på den Europeiska referensramen EQF. Referensramen har åtta olika nivåer som följer på varandra i en progression och som visar hur omfattande kunskaperna, färdigheterna och ansvar och självständighet är. Kvalifikationer från det formella utbildningssystemet i Sverige har nivåplacerats i SeQF av regeringen.

QF-EHEA

Bolognamverket är en gemensamt europeiskt referensram för högskoleutbildning. Deklarationen undertecknades 1999 av 29 europeiska länder (Bolognaprocessen) Nivåerna i ramverket (QF-EHEA) har en motsvarighet i de nivåer i EQF och SeQF, men Bolognamverket skapar en tydligare struktur för examina inom högskolan. Läs mer om referensramarna på [UHR](#).

ETISKA PRINCIPER, FÖRHÅLLNINGSSÄTT OCH KVALITET

Innan valideringsprocessen startar är det av stor vikt att samtliga involverade är insatta i de etiska principerna, förhållningssätt och kvalitetskriterier.

Etiska principer och förhållningssätt

All validering och allt lärande innefattar värderingar och etiska ställningstaganden. Etiska principer beskriver vilka attityder samt vilket ansvar och förhållningssätt som valideringen förutsätter. För att skapa goda förutsättningar för och respektera individen och övriga involverade krävs etisk medvetenhet i valideringsprocessen som bygger på följande principer:

- Det är den sökandes kunnande i relation till lärandemålen som är i fokus. När, var och hur kunnandet har utvecklats ska inte påverka utfallet av valideringen.
- Lärandemål bör utformas så att de är oberoende av när, var och hur kunnandet utvecklats.
- Validering ska vara frivilligt. Det är den sökande som avgör om hen ska ansöka om och delta i validering.
- Information och vägledning till sökande om
  - valideringens olika steg. Detta innebär även vägledning så att den sökande kan göra ett väl grundat val att ansöka om validering eller ej,
  - behörighetskrav och kursmål som bedömningen utgår ifrån,
  - resultatet av valideringen och dess konsekvenser.
- Valideringsprocessen ska innebära en strävan efter en jämlik relation mellan de som utformar och genomför valideringen och den sökande. Respekt ska visas för det kunnande som den sökande har, oberoende av om valideringen visar att lärandemålen har uppnåtts eller ej. Alla tjänstemän i valideringsprocessen ska vara medvetna om vad deras roll innebär i termer av myndighetsutövande.
- Återkoppling av valideringsresultat ska lägga fokus på vilket kunnande den enskilde faktiskt visat prov på. Återkopplingen ska även ge information om och förståelse för vilken ytterligare kunskap som behöver utvecklas för att uppnå lärandemålen.

Kvalitetsarbete

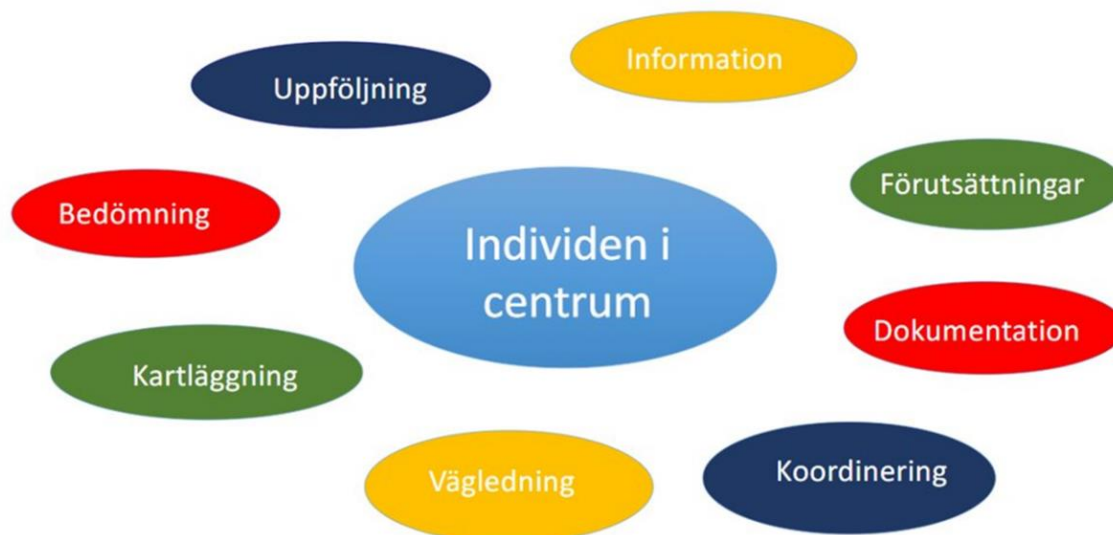
Nordiska nätverket för vuxnas lärande, NVL, har utvecklat en modell för kvalitetsarbete i validering inom utbildningsväsende; "Quality Model for Validation in the Nordic Countries". Modellen utgår från "European guidelines for validating non-formal and informal learning" (Cedefop 2015).

NVL arbetar i de fem nordiska länderna (Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige) och de tre självstyrande områdena i Norden (Åland, Färöarna och Grönland).

NVL arbetar för att främja livslångt lärande genom att fokusera på tvärsektorieellt samarbete inom de prioriterade områdena, såsom kvalitet och innovation inom vuxenutbildning, digital inkludering, lärande för hållbar utveckling, lärande på arbetsplatsen, vägledning, validering av icke-formellt och formellt lärande och nyckelkompetenser för vuxna.

Valideringsnätverk Väst har valt att hänvisa till modellen för att den är gedigen och kan användas både som inspiration och i ett fördjupat kvalitetsarbete på lärosätet.

Nedanstående är en sammanfattning av de principer som modellen bygger på och som är tillämpliga vid validering. För mer information: <https://qualitycompass.eu/sv>

Information

- Syftet och målet med valideringen är tydligt formulerat och känd för individen.
- Individen är informerad om hur valideringen kommer att gå till, tidsomfattning etcetera.
- Validering bygger på frivillighet från individens sida. Det är individen som avgör om hen ska delta i kartläggning och bedömning.

Förutsättningar

- Det finns en rättslig (eller liknande) grund för att genomföra validering.

Dokumentation

- Varje steg i valideringsprocessen dokumenteras, det finns administrativa system och rutiner.
- Slutdokumentation i form av intyg eller liknande måste ha samma status som formella intyg eller examensbevis.

Samordning

- Valideringen är samordnad och transparent.

Vägledning

- Vägledning om validering är realistisk med fokus på individens behov.

Kartläggning

- Kartlägningsprocessen sker i dialog med den sökande och flera olika metoder kan användas.
- Kartlägningskriterier och metoder är synliggjorda.

Bedömning

- Bedömningskriterier är tydliga och begripliga.
- Det finns en variation i val av metoder, beroende på individens förutsättningar, behov och kompetens.
- Bedömningen är generös, flexibel och rättvis. Det är möjligt att använda flera bedömare.

Uppföljning

- Individerna informeras om resultatet av valideringen.

METODSTÖD FÖR VALIDERING AV REELL KOMPETENS

Validering handlar om att synliggöra och erkänna kunskande som en individ samlat på sig genom olika former av lärande och erfarenheter under hela sitt liv. Valideringen kan genomföras både praktiskt och teoretiskt och utgår från fastställda kunskaps- och kompetenskrav.

Reell kompetens utgör en egen behörighetsgrund till utbildning inom yrkeshögskolan och högskolan vid sidan av formell behörighet genom betyg. Bedömning av reell kompetens avser i dessa sammanhang att den sökande har de nödvändiga kompetenser som anges i 5 § [SFS 2018:1503](#).

Livslångt lärande betonar individens förmåga att lära under hela livet (den livslånga dimensionen) och i alla de miljöer han eller hon vistas (den livsvida dimensionen), det vill säga att individen utvecklar kunskaper, färdigheter och förmågor kontinuerligt i såväl formellt som icke-formellt och informellt lärande. Detta ses som en förutsättning för demokrati, social sammanhållning och ekonomisk utveckling och tillväxt.

I Lissabonkonventionen beskrivs att ett flexibelt och generöst erkännande utgår ifrån vad utbildningen ska leda fram till med avseende på yrkesverksamhet och fortsatt utbildning, inte utbildningens innehåll eller formerna för lärandet.

Valideringsdelegationen lyfter vikten av att den sökande har tillgång till stöd och vägledning för att kunna beskriva och styrka sitt kunnande på ett bedömningsbart sätt.¹ Vidare framhålls att vägledning till individen i kartläggningen av kompetensen och den individuella prövningen av kunskaper och färdigheter är tids- och resurskrävande för lärosätet, vilket bör beaktas i form av att tillräckliga resurser avsätts för uppgiften.

Följande dokument är framtagna av Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), och Universitets- och högskolerådet (UHR) och ger konkret stöd i arbetet med validering.

- [Högskolornas handläggning av tillgodoräknandeärenden – en vägledning \(UKÄ\)](#)
- [REK 2023:2 Validering av reell kompetens \(SUHF\)](#)
- [Bedömning av utländsk utbildning - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)

För att genomföra valideringsprocessen behövs ett antal roller, som tillsätts oberoende av ordinarie uppdrag och befattningar. Kunskap, förmåga samt lärosätets interna organisation avgör vem som är lämpad att inneha respektive roll. Det innebär till exempel att vid bedömning för tillgodoräknande krävs rätt ämneskompetens. En person kan inneha flera roller.

Nedanstående text är främst framtagen för bedömning av tillgodoräknanden men kan i tillämpliga delar även tjäna som stöd till bedömning av behörighet. Tillvägagångssättet vid kartläggning och bedömning utgår från de etiska principer, förhållningssätt och kvalitetskriterier som finns beskrivna ovan.

Valideringsprocessen

Processen startar med ett utforskande perspektiv där kartläggaren samlar in och kartlägger den sökandes kunskaper och färdigheter. I samband med ansökan har den sökande gjort en så kallad självskattning av sitt kunnande i förhållande till kursens lärandemål. Självskattningen är ett verktyg för individen att både synliggöra och att öka insikten av sitt kunnande. Alla erfarenheter den sökande

---

¹ [Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande, sidan 24 \(SOU 2018:29\)](#).

åberopar i form av utbildning, anställningar och dylikt ska om möjligt styrkas med bifogade tjänstgöringsintyg, studieintyg med mera. Om lärandet inte är dokumenterat ska det tydligt beskrivas av den sökande. Det är den sammantagna dokumentation vilken ansökan och bilagor utgör som kartläggs och granskas.

Därefter övergår processen till ett bedömande perspektiv där det är bedömaren som efter analys yttrar sig över den sökandes kunskande i förhållande till kursens lärandemål alternativt examensmål. Dokumentgranskning kan i vissa fall vara tillräckligt underlag för bedömning, till exempel om den sökande enbart åberopar högskoleutbildning med tydligt framskrivna lärandemål. I andra fall kan den sökandes kunskande behöva styrkas ytterligare. Det kan exempelvis vara svårt att utläsa kunskaper och färdigheter den sökande menar sig ha utifrån ett tjänstgöringsintyg eller enbart beskrivet med egna ord. Lärosätet kan be den sökande komplettera sin ansökan för att få in ett bättre underlag. Det ska ses som en möjlighet. Bedömningen sker individuellt oavsett om individen väljer att komplettera eller ej.

Väsentliga skillnader

Det är bara om den utbildning som studenten vill tillgodoräkna sig och högskolans egen utbildning väsentligen skiljer sig åt som ett tillgodoräknande kan vägras. Skillnaderna i individens kunskaper och färdigheter jämfört med lärandemålen för en utbildning/kvalifikation ska vara så stora och avgörande att de inverkar på möjligheterna att lyckas i fortsatta studier. Bevisbördan om att det föreligger väsentliga skillnader ligger på den som beslutar om erkännandet.

Kartläggning

Inledande och fördjupad kartläggning

Kartläggning kan delas in i inledande och fördjupad kartläggning.

Inledande kartläggning: Kartläggning av en individs kunskande, eventuellt i samband med studie- och yrkesvägledning. Kartläggningen görs översiktligt och inriktas inte mot en på förhand fastställd utbildning och/eller behörighetskrav.

Fördjupad kartläggning är en process där individen presenterar och styrker tidigare förvärvat kunskande inom ett område. Kunnandet identifieras och dokumenteras på ett sådant sätt att det går att bedöma mot den utbildning och/eller behörighetskrav som valideringen avser. Det är i första hand fördjupad kartläggning som utförs på lärosätena.

Kartläggningsamtal

Den sökande bör erbjudas stöd i form av ett vägledande samtal. Viktigt för kartläggaren inför och under samtalet är att vara medveten om den maktobalans som råder mellan kartläggare och sökande. Kartläggaren bör sträva efter att det blir ett interaktivt samtal och vara tydlig med att syftet med samtalet är att synliggöra kunskaper och färdigheter den sökande kan ha glömt eller haft svårighet att uttrycka. Exempel på frågor att utgå ifrån:

- Har den sökande angett kunskande som kan vara relevanta för fler lärandemål än de den sökande angett i ansökan?
- Går det att förtydliga något lärandemål för den sökande?
- Har den sökande angett all utbildning, yrkesverksamhet etcetera som kan vara relevant eller finns det fler erfarenheter att åberopa?
- Går det att synliggöra ytterligare någon kunskap eller färdighet i ansökan?

Bedömning

Val av bedömningsmetoder

Kunnande kan styrkas på ett flertal sätt. Bedömaren väljer vilken metod som passar bäst för bedömning i varje enskilt ärende. Det handlar om att ringa in den sökandes kunskande och jämföra det med lärandemålen.

Aspekter att beakta vid bedömning:

- Den sökande behöver inte ha läst kurslitteraturen eller deltagit i undervisningen,
- den sökandes prestation ska inte betygsättas, i stället anges den som tillräcklig/otillräcklig i förhållande till lärandemålet,
- den sökandes kunskande ska i huvudsak uppfylla lärandemålet för att prestationen ska bedömas som tillräcklig.

Frågor att utgå ifrån vid val av bedömningsmetod:

- Hur uppnås lärandemålen enligt kursplanen?
- Vilka metoder kan pröva lärandemålen?
- Är flera metoder möjliga för att pröva ett och samma lärandemål?
- Kan flera underlag kombineras för att pröva ett eller flera lärandemål?
- När i tid bör respektive lärandemål prövas för att den sökande ska ha möjlighet att delta i undervisningen om lärandemålet inte uppfylls?
- Kan den sökandes egen uppfattning av sitt kunskande och hur det kan styrkas vara till hjälp i val av bedömningsmetod?

Exempel på bedömningsmetoder som kan komplettera bedömningsunderlaget:

Muntliga, skriftliga och praktiska uppgifter

En uppgift kan vara muntlig, skriftlig eller praktisk och kan mycket väl likna en uppgift som används vid ordinarie examinationstillfälle i kursen. För att det ska följa kriterierna för validering krävs dock att det utformas och erbjuds frikopplat från kursens undervisning och litteratur och att det som prövas står tydligt framskrivet i lärandemålen alt. i examensmålen. Det är viktigt att bedömningen ska kunna ske utan koppling till var i världen lärandet skett. Det kan vara ett i förväg framställt och kvalitetsäkrat frågeformulär som valideraren utgår från, som med stödord för vetenskapsområdet ringar in lärandemålen. För att förenkla för den sökande kan uppgifter läggas i anslutning till undervisning i kursen som den sökande ska delta i.

Exempel från socionomutbildningar

- [Panican, Björklund Generisk valideringsmodell för bedömning av reell kompetens för tillgodoräknande som högskoleutbildning \(GVTH\) samt valideringskriterier för socionomexamen.](#)

Bedömningssamtal

Ett bedömningssamtal kan ytterligare synliggöra den sökandes kunskande i förhållande till lärandemålen. Bedömaren kan vid behov samla flera sökande för ett gruppsamtal, sökande skall dock bedömas individuellt.

Exempel på öppna frågor att utgå ifrån i ett bedömningssamtal:

- Vilket kunskande upplever du att du har...?

- Skulle du kunna berätta/beskriva ... för mig?
- Vilka erfarenheter har du...? (praktisk kunskapsform)
- Skulle du kunna ge exempel på...? (praktisk kunskapsform)
- Vilka kopplingar ser du till ämnes- eller vetenskapsteorier utifrån din erfarenhet? (teoretisk kunskapsform)

Verksamhetsbesök

Uppfyllande av lärandemål kan styrkas genom att bedömaren kommer ut till den sökandes egen verksamhet om det är möjligt. Vid verksamhetsbesök är det extra viktigt att bedömaren är lyhörd för den sökandes inställning. Den sökande behöver i förväg få veta vad hen ska uppvisa under besöket och planeringen inför besöket behöver göras noggrant.

Det är viktigt att bedömaren har en ödmjuk inställning såväl inför som under besöket. Om lärosätet har utarbetade riktlinjer eller råd för trepartssamtal eller VFU-besök kan dessa vara ett stöd i planeringen inför besöket.

VALIDERING - BEHÖRIGHET

Detta avsnitt syftar till att fungera som stöd för lärosätet i valideringsprocessen gällande bedömning av reell kompetens för behörighet.

För att bli antagen till högre utbildning krävs vissa förkunskaper. Förkunskapskraven kallas också behörighet eller behörighetskrav. De är indelade i grundläggande och särskild behörighet. Ett sätt att uppfylla behörighetskrav är genom formella meriter. Ett annat sätt att bli behörig är via reell kompetens. När sökande saknar formella meriter som styrker grundläggande behörighet, till exempel gymnasieexamen eller slutbetyg från gymnasieskolan enligt vissa bestämmelser, kan lärosätet i stället göra en bedömning av sökandes reella kompetens. Detta gäller även när formella meriter saknas för en särskild behörighet, till exempel godkänt i en specifik gymnasiekurs eller högskolemeriter.

Vid bedömning av reell kompetens bedöms det om den sökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen – att klara av högskolestudierna. Lärosätet ska anta ett flexibelt, rättvist och generöst förhållningssätt. Läs mer om behörighetsgrunder i [SFS 2018:1503](#), 7 kap, 5§. Se även SUHF:s rekommendationer [REK 2023:2 Validering av reell kompetens](#).

Roller

I valideringsprocessen behövs ett antal olika roller och kompetenser. Lärosätets interna organisation avgör vem som är lämpad att inneha respektive roll. En medarbetare kan inneha flera av dessa roller. Nedan följer en beskrivning av rollerna och de kompetenser som är nödvändiga samt en beskrivning av flödet i valideringsprocessen.

Sökande:

Sökande ansöker till utbildning via [Antagning.se](#), samt ansöker om att få sina kunskaper och färdigheter validerade för behörighet. Information till den sökande finns på [www.studera.nu](#) och på [www.antagning.se](#). Lärosäten kan även ha egna instruktioner för hur ansökan om reell kompetens ska ske.

Kartläggare:

Kartläggaren bör ha kompetens om nationella och lokala riktlinjer för validering och behörighet samt förmåga att genomföra vägledande samtal.

Rollen som kartläggare innebär att vara kontaktperson mellan den sökande, bedömaren och beslutsfattaren samt att administrera, sammanställa och följa upp ansökan i sin helhet. Kartläggarens uppdrag är också att genom vägledande samtal stödja den sökandes självskattning och att hjälpa hen att synliggöra och beskriva sina kunskaper och färdigheter i relation till behörighetskravet. Processen följer det sökta lärosätets anvisningar och bestämmelser.

Bedömaren:

Bedömaren ska ha kunskap om och förmåga att bedöma kunskaper och färdigheter i förhållande till behörighetskrav och den sökandes förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Bedömarens roll är att analysera den sökandes underlag och bedöma om den sökandes samlade kunskaper och färdigheter i huvudsak överensstämmer med behörighetskraven för sökt utbildning. Bedömaren motiverar skriftligen om den sökande uppfyller eller inte uppfyller behörighetskravet utifrån befintligt underlag.

Beslutsfattare:

Beslutsfattare ska enligt lärosätets delegationsordning ha mandat att besluta om den sökande uppfyller behörighetskraven.

Utifrån bedömarens utlåtande och befintligt underlag tar beslutsfattare beslut om den sökande har påvisat att den har reell kompetens som möter behörigheten för sökt utbildning.

Valideringsprocessen behörighet

Nedan beskrivs översiktligt de olika delarna i valideringsprocessen bestående av kartläggning, bedömning och beslutsfattande vilket också åskådliggörs i processbilden nedan.

Kartläggning

Kartläggare granskar ansökan och underlag från sökande. Om något i underlaget är otydligt eller otillräckligt begär kartläggaren komplettering. Vid behov genomförs vägledande samtal för att stödja sökande i att synliggöra sin reella kompetens. Under processens gång kan kartläggare och den sökande ha upprepad kontakt med varandra. Ett ärende kan därmed gå fram och tillbaka mellan de olika rollerna och den sökande innan processen är avslutad. När underlaget anses komplett sammanställer kartläggaren underlaget och skickar till bedömaren vid behov.

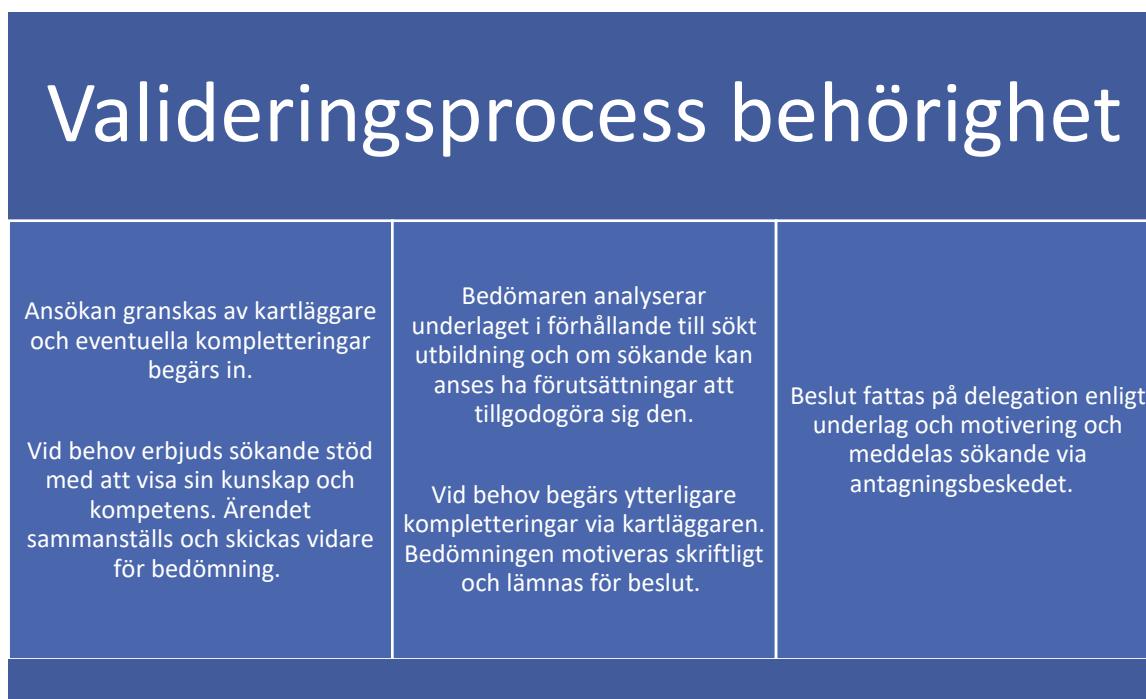
Bedömning av behörighet

Bedömaren analyserar och bedömer underlag och kontakter vid behov kartläggare för begäran om kompletterande underlag. Bedömaren motiverar skriftligt huruvida den sökande uppfyller eller inte uppfyller kraven för behörighet och/eller förmåga att kunna tillgodogöra sig utbildningen. En tydlig motivering är viktig när ansökan avslås.

Beslutsfattande

Beslutsfattaren tar emot underlag med bedömarens motivering från kartläggare och fattar därpå beslut. Det formella beslutet förmedlas till sökande via antagningsbeskedet. Överklagandehänvisning finns med i antagningsbeskedet.

Processbild över validering för behörighet

VALIDERING - TILLGODORÄKNANDE

Detta avsnitt syftar till att fungera som stöd för lärosätet i valideringsprocessen gällande tillgodoräkande.

Avsikten med ett tillgodoräkande är att studentens tidigare lärande identifieras och erkänns i förhållande till kurs, del av kurs eller utbildning. Ett beslut om tillgodoräkande innebär att tidigare utbildning eller kunskaper och färdigheter som utvecklats i till exempel yrkesverksamhet får inräknas i kurs eller examen och syftar till att studenten inte ska behöva gå igenom motsvarande utbildning och därigenom kunna förkorta utbildningstiden. Endast antagen student har rätt att ansöka om tillgodoräkande enligt gällande reglering i [Högskoleförordningen \(1993:100\)](#).

Tillgodoräkande ska medges om det inte finns en väsentlig skillnad i de kunskaper och färdigheter som åberopas i förhållande till målen för utbildningen för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. Med väsentlig skillnad avses att det ska finnas stora och betydelsefulla skillnader på det kunnande som åberopas i förhållande till lärandemålen för utbildningen, för att neka ett tillgodoräkande. Det är högskolan som ska visa att det föreligger en väsentlig skillnad när det handlar om annan utbildning. Högskolan har ingen skyldighet att bevisa skillnader när det handlar om yrkesverksamhet, motivering för ett eventuellt avslag kan grundas på en allmän bedömning utifrån inkomna intyg och handlingar. Det ska dock vara tydligt vad som saknas och varför just det är betydelsefullt. Beslut om tillgodoräkande är ett juridiskt bindande beslut, vilket studenten har rätt att överklaga.

Läs mer i [Högskolornas handläggning av tillgodoräkandeärenden – en vägledning, UKÄ](#)

Roller

I valideringsprocessen behövs ett antal roller och kompetenser. Lärosätets interna organisation avgör vem som är lämpad att inneha respektive roll. En person kan inneha flera roller. Nedan följer en beskrivning av rollerna och de kompetenser som är nödvändiga samt en beskrivning av flödet i valideringsprocessen.

Kartläggare:

Kartläggaren bör ha kompetens om nationella och lokala riktlinjer för validering och tillgodoräkande samt förmåga att genomföra vägledande/kartläggande samtal.

Rollen som kartläggare innebär att vara kontaktperson för den sökande, bedömaren och beslutsfattaren på lärosätet, samt att administrera, sammanställa och följa upp ansökan i sin helhet såsom att; sammanställa underlag för bedömning och beslut, meddela sökande och ev. berörda parter på lärosätet om beslut, ansvara för att tillgodoräkande registreras i Ladok.

Kartläggarens uppdrag är också att genom vägledande samtal stödja den sökandes självskattning, dvs synliggöra och beskriva sitt kunnande i förhållande till aktuella lärandemål/examensmål. Vid behov genomförs en fördjupad kartläggning/dialog med bedömaren för att tillsammans avgöra ifall kompletteringar behövs innan ansökan blir bedömningsbar. Processen följer det sökta lärosätets anvisningar och bestämmelser.

Bedömare:

Bedömaren ska ha kunskap om och förmåga att jämföra och bedöma studentens kunnande i förhållande till aktuella lärandemål/examensmål samt skriftligt motivera grund till beslut i ett bedömningsutlåtande.

Rollen som bedömare innebär att analysera underlagen i ansökan och bedöma om det samlade kunnandet i huvudsak överensstämmer med aktuella lärandemål/examensmål och skriftligt motivera om det som studenten åberopar i ansökan uppfyller kraven för tillgodoräknande eller inte.

Beslutsfattare:

Beslutsfattare ska enligt lärosätets delegationsordning ha mandat att fatta beslut om tillgodoräknande.

Beslut fattas om bifall, delvis bifall eller avslag utifrån bedömningsutlåtandet och övriga underlag i ärendet.

Valideringsprocessen tillgodoräknande

Nedan beskrivs översiktligt de olika delarna i valideringsprocessen bestående av kartläggning, bedömning och beslutsfattande vilket också åskådliggörs i nedanstående processbild.

Informationsmöte före ansökan

Kartläggaren informerar studenten om hur ansökan, kartläggning och bedömning går till och svarar på frågor vilket minimerar risken för feltolkningar. Bra att även nämna konsekvenser vid bifall så som bortfall av CSN och planering av individuell studiegång vid behov. Ett kortare telefon- eller videomöte kan spara tid för både studenten och handläggningen.

Kartläggning

Kartläggaren granskar inkommen ansökan med tillhörande bilagor. Om någonting i ansökan är otydligt eller saknas kontaktar kartläggaren studenten med begäran om för komplettering. Studenten kan till exempel erbjudas fördjupad kartläggning i form av ett vägledande samtal. Kartläggaren och studenten kan behöva ha upprepad kontakt med varandra. Kartläggaren sammanställer och skickar ärendet till bedömaren. Kartläggaren kan vid behov ha en avstämning i ärendet med ämneskunnig bedömaren i syfte att fastställa om underlaget är bedömningsbart eller behöver kompletteras ytterligare.

Bedömning av tillgodoräknande

Bedömaren/-na analyserar den sökandes underlag i ansökan, både muntliga och skriftliga, utifrån aktuella lärandemål/examensmål och kontaktar vid behov kartläggaren för inhämtning av ytterligare underlag. Därefter genomförs bedömningen som avslutas med ett skriftligt bedömningsutlåtande som skickas till kartläggaren.

Bedömaren motiverar om studenten har det kunnande som i huvudsak kan motsvara det som ansökan avser. En tydlig motivering är viktig när ansökan avslås eftersom beslutet kan överklagas.

Beslutsfattande och registrering

Kartläggaren föredrar ärendet för beslutsfattaren, som tar ställning till om ansökan ska beviljas i sin helhet, delvis eller avslås. Beslut fattas med tillhörande motivering till bifall och/eller avslag. Lärosätets aktuella beslutsmall för tillgodoräknande används. Det formella beslutet förmedlas till den sökande genom skriftligt beslut. Ett avslag är överklagningsbart och överklagandehänvisning ges i beslutet.

Efter godkännande från studenten diarieförs beslutet. Tillgodoräknande högskolepoäng betygsätts ej men registreras i Ladok av kartläggaren. När ett eventuellt tillgodoräknande har registrerats i Ladok avslutas ärendet.

Processbild över validering för tillgodoräknande

Valideringsprocess tillgodoräknande		
1. Information & Kartläggning	2. Bedömning	3. Kommunikering & Beslut
<p>Ansökan granskas av kartläggare som även erbjuder studenten stöd att uttrycka och synliggöra sitt kunnande.</p> <p>Vid behov begärs kompletteringar in innan ärendet sammanställs och skickas till ämneskunnig bedömare.</p>	<p>Bedömaren analyserar underlaget i ärendet i förhållande till aktuella lärandemål/examensmål och vid behov begärs ytterligare underlag in via kartläggare.</p> <p>Bedömning sker med utvald metod och utfallet motiveras skriftligt innan det skickas till beslutsfattare.</p>	<p>Beslut eller kommunikering skrivs utifrån bedömarens motivering och underlag i ärendet och skickas till studenten.</p> <p>Vid bifall registreras tillgodoräkandet i Ladok innan ärendet avslutas.</p> <p>Vid avslag skickas först en kommunikering till studenten som ges möjlighet att inkomma med mer underlag.</p> <p>Nytt underlag kan leda till ny bedömning av ämneskunnig.</p> <p>När kommunikeringstiden är slut fattas beslut och ärendet avslutas i Ladok.</p>

BEDÖMNING OCH ERKÄNNANDE AV UTLÄNDSK UTBILDNING

Utländsk utbildning ska inte valideras då det lärandet redan är bedömt och erkänt om studierna har ingått inom ramen för reguljärt utbildningssystem. Dessa utbildningar ska erkännas för vad de är, akademiska meriter eller motsvarande.

Sökande behöver inte ta omvägen via UHR och efterfråga ett utlåtande, den bedömningen ska ske på respektive lärosäte. Utlåtandet är dock ett bra underlag om det redan finns.

Sökande som har utländsk utbildning och ska söka jobb eller vidare till utbildning i Sverige kan använda UHR:s information, stöd och bedömningstjänst för att se vad utbildningen motsvarar.

Information, verktyg och material finns på UHR:s hemsida: [Bedömning av utländsk utbildning - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)